

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

► Ézs 49,1–6

Isten Szolgája mindannyiunk világossága

Az egyházi év adott vasárnapjához

A vasárnap mottója: „Egyek vagyunk Krisztus-ban”. Az evangéliumi lekción – Jézus meggyógyít egy vízkórost szombaton és a főhelyek válogatása (Lk 14,1–11) – summája a 11. vers, amely előre-títi az ószövetségi textus fő üzenetét az alázat és a szolgálat témakörében. A levélbeli lekción – az el-hívatáshoz méltó élet a hit nagykorúságában és egységében (Ef 4,1–6) – két mondata a megszen-telődés és az egység gondolatai köré épül (JÁNOS-SY 2008, 55. o.).

Amit a textusról tudni kell

Ézsaiás próféta könyvének három nagy egysége kö-zül igénk a másodikban, a deuteró-ézsaiási szakasz-ban (40–55) olvasható. Kr. e. 538-ban a perzsa király, Círus (Kürosz/Kurus) nyugati hódításainak része-ként elfoglalta az Újbabiloni Birodalom fővárosát, ahol őt szabadítóként fogadták. A birodalom fel-emelkedésének kezdetén Círus az elfoglalt területek népeit maga mellé akarta állítani, ezért lehetővé tette a fogságba hurcoltak hazatérését, a lerombolt temp-lom újjáépítését. Birodalmi kontroll alatt ugyan, de

szabad vallásgyakorlatot biztosított. Círus révén új életet kezdhetnek, de nem elsősorban a Babilonból való szabadulás van a középpontban, hanem az, amit Babilon képvisel: az Isten elleni lázadásból, az Istennel való szembenállásból való kimenetel az Isten igazsága alatti élet szabadságába. Ézs 49,1–6 az *ebed Jahve* énekek második eleme (42,1–4; 49,1–6; 50,4–9; 52,13–53,12). Az első és negyedik énekben az Úr bemutatja szeretett szolgáját. Ez a második ének a harmadikkal együtt az egyes szám első személyben megszólaló szolga beszéde, aki Isten kiválasztottjaként hirdeti meg a szabadulás üzenetét, az énekben szól önmagáról, lelki küzdelmeiről is.

A szerző a szintetikus paralelizmusok költői eszközével teszi hangsúlyossá mondanivalóját: két vagy több egymást követő tagmondat vagy verssor párhuzamos szerkezetben fejezi ki a gondolatokat, és a második tagmondat továbbfejleszti, kiegészíti vagy megerősíti az első mondanivalóját.

A „szigetek” a megszólítottak, csakúgy, mint 41,1-ben. Ez a metafora az egyik kulcskifejezés a szövegben. Ez jelenthet utalást a Földközi-tengeri görög szigetvilágra, de a népek, nemzetek említése az Izraelen kívüli távoli népek irányába mozdítja az értelmezést (vö. 40,15; 41,1,5; 42,4,10; 51,5).

Az anyaméhén belüli, születés előtti elhívással folytatódik az 1. vers. A születés előtti isteni szándék fejeződik ki ebben, a szolga és Isten kiemelt kapcsolatára vonatkozik a név szerinti „emlegetés” is, hasonlóképpen az 5. versben olvasottakhoz (vö. Jer 1,5; Gal 1,15).

A kard és a nyíl esetében a korabeli támadó-fegyverek képe jelenik meg. Az éles és hegyes jelzők a harcra kész állapotot mutatják. A szájnak ezekkel a fegyverekkel való azonosítása mások meggyőzésének képességét jelzi.

Az Úr megszólítja a szolgát, akit Izraellel azonosít. A „*rajta mutatom meg dicsőségemet*” kifejezés utalhat Isten cselekvésére, céljára, aki dicsőségét Izrael létében akarja megmutatni, ugyanakkor utalhat az emberi cselekvésre is, hiszen Izrael léte kiábrázolhatja Isten dicsőségét.

A 4. versben olvasható üresség, hiábavalóság

gondolata az Ószövetségben még sok más helyen is megjelenik. A teljes feleslegesség kifejezései éles kontrasztban állnak az utolsó energiák megmozgatását is latba vető erőfeszítéssel, amely az Istentől kapott küldetés végrehajtását jellemzi. A feloldást a vers második fele adja meg: ha az Úr céljaiért munkálkodó ember ügye Istennél van, akkor annak igazságossága garantált. Itt jogi kifejezéseket olvashatunk ’peres ügy, törvénykezés, ítélethozatal, jogszolgáltatás’ értelemben. A RÚF a ’munka, munkabér, jutalom’ jelentést használja, a jogi értelmezési lehetőség ez esetben figyelmen kívül marad.

Az 5. vers eleji „most pedig” kifejezés egy új állapot kezdetére utal, amely a 6. versben bontakozik ki. A kiválasztott szolga eredeti feladata Izrael visszavezetése az Úrhoz Isten erejével. A „kevés, csekély” kifejezés itt nem a szolgára, hanem az eddig rábízott feladatokra vonatkozik (vö. Mt 25,21). A népek kifejezés a szakasz elején említett szigetek, távoli nemzetek párhuzamaként jelenik meg. Nekik is szól a szabadítás ígérete, nem mellékesen, hanem nagy nyomatókkal. Az Úr szolgája énekekben megjelenő próféciaik előrevetítik egy szenvedő, majd megdicsőülő szolga alakját, akit Isten küld a világba, aki a megszólítottak világosságává lesz.

Több egyházatyánál (Jeromos [342–420], Augustinus [354–430], Sevillai Izidor [556–636]) felmerült a gondolat, hogy Ézsaiást az ötödik evangélistának kellene hívni, nem pedig prófétának, mert olyan pontosan ír Krisztusról és az egyházról, mintha a történelmet „vetette volna papírra”.

A perikópa megértése

A zsidó és a keresztény írásmagyarázók között is vitatott, hogy ki is az Úr szolgája. A kollektív értelmezés szerint a választott népre alkalmazták ezt a próféciát. Mások azt vallották, hogy itt egy személyről van szó. Felmerült, hogy a próféta önmagáról beszél, vagy Círusról van szó, többen vallották még a zsidó írásmagyarázók közül is, hogy ez egy messiási prófécia. Jézus Krisztus földi szolgálatának idején

végig úgy nyilatkozott, hogy ő az Úr szolgálja, aki nem azért jött, hogy a maga akaratát cselekedje, hanem annak az akaratát, aki elküldte őt.

Az Atya Jézus megkeresztelésekor és a megdicsőülés hegyén is így szólt: ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm. Ebben a kijelentésben visszhangzott a már az első *ebed Jahve* énekben is fellelhető epizód, miszerint az Úr bemutatja szolgáját, akit szív szerint kedvel. A második énekben, textusunkban nem az Úr mutatja be szolgáját, mint az előbbben, hanem a szolga szól magáról és feladatáról.

Az ige tanúsága szerint a szolga küzd, hogy a választott népet megmentse, de az átütő eredmény elmarad. Ez okozta az ő lelki gyötrelmét (vö. Jn 5,39; Mt 15,8). Jézus Krisztus a földön töltött harminchárom esztendejét a népért való küzdelemben élte, és fájó volt számára az érdektelenség, a visszautasítás. Amikor Jézus siratja Jeruzsálemet, jelzi, hogy mennyire a szíven viseli népe sorsát: ő egybe akarta gyűjteni népét. Az Atya vigasztalása, ha Izrael nem is gyűjti egybe – bár lesznek, akik hozzá térnek –, akkor is megbecsült az ő szemében. Sőt Isten terve még távolabbra vezet. Nemcsak ennek a népnek, hanem minden nép világosságává teszi őt.

Gondolatok az igehirdetéshez

Elszigeteltségből szabadságra

Némely televíziós kvízműsorban álruhában jelennek meg ismert emberek, akiknek csak a hangjukat hallhatjuk, esetleg a kezüket láthatjuk. A műsorvezető titokzatos vendégei ők. Az a feladat, hogy az egymással versengő csapatok egy rövid megmutatók alapján mielőbb azonosítsák a hírességeket.

Ézsaiás próféta is bemutat egy titokzatos személyt, akit az Úr szolgájaként említ. A próféta négy éneken keresztül közli a szolga identitásátak különböző aspektusait. Isten legnagyobb mentőakciója ez a küldetés az egész emberiség megmentésére Jézus Krisztus által. Ezek a szolgai énekek is segítették az első keresztényeket, hogy Jézust és az ő megváltói munkáját megismerjék a ma-

ga valójában. Pál az ézsaiási énekek által is értelmezhetette saját szerepét, felismerve, hogy küldetése van a pogányok felé (ApCsel 13,47).

Olyan személyt mutat be Ézsaiás, aki megtestesíti mindazt, amit a történelmi Izraelnek a világ számára kellett volna jelentenie. Isten új terve az emberiség megváltására készen állt, hogy a megfelelő időben megérkezzen a felkelő fény a magasságból, hogy világítsa azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában lakoznak (Lk 2,78–79). Évszázadokkal azelőtt, hogy megszületett az egyetlen személy, aki alkalmas volt betölteni az isteni küldetést, a terv már készen állt. A Názáreti érkezése, szavai, tettei azóta is globális méretű figyelmet követelnek, szavai átütő erőt képviselnek, túléles nyílvevesszőként találják szíven az embert, lényünk legmélyebb bugyraiba hatolnak. Nem katonai erővel vagy a művészet eszközeivel, hanem az igazság erejével hódít. Az ő szava igazság. Ezek a szavak forgatták fel a mi életünket is, amikor sok más lehetőség közül hallgattunk a hívásra, és Urunk követésére szántuk életünket.

Önközpontúságból szolgálatra

Van-e fáradozásunknak gyümölcse? Sok tekintetben szomorú a helyzet körülöttünk. Fogyunk, csökkenő tendenciát mutatnak a számok. Száz évvel ezelőtt a világegyház kevesebb mint 20%-a volt az ún. Nyugaton kívül. Ma már ez a szám 70%. Van növekedés, csak nem Európában. Szomorú az európai tendencia, de örömdetes, hogy távoli népekhez is eljut az örömhír. Itt a keresztény világszemléletet egyre többen tartják kínosnak, némely társadalmi elvárással össze nem illeszthetőnek. Világviszonylatban tényként kezelendő az a kijelentés, hogy a keresztény emberek a legüldözöttebbek bolygónkon. Mégis mi vagyunk a legkiváltságosabbak. Az ige hűségére, kitartásra sarkall (1Kor 4,1–2).

Isten ígéje meg akar szólítani minden embert. Mindnyájunk története más és mégis hasonló. Az ember felismeri a Lélek munkája nyomán, hogy sötétségben leledzik. Értelmi képességektől függetlenül sötétségben él, ha nincs kapcsolata Teremtőjével. Isten Lelkének munkája önismeretre

és arra a felismerésre vezet, hogy nem mehetnek tovább úgy a dolgok, ahogy eddig, irányváltásra van szükség. Amíg az emberre nem szakad rá az élő Isten színe előtti nyomorúsága, addig számára Jézus Krisztus csak terapeuta, nem pedig Megváltó. Jézus Krisztust mint Szabadítót megkerülni nem lehet. Sokan csak a lelkigondozót keresik benne, hogy simítgassa megszokott életük karcait, de ő ennél többet kínál, teljes gyógyulást, felülről kapott áldást, lelki békességet, szívbeli örömet.

Hiábavalóságokból örökké való értékekre

Féltjük személyes világunkat, félünk, hogy be ne cserkészenek minket, le ne leplezzenek, ki ne mozdítsanak a komfortzónánkból. Pedig az igazi változásnak, jobbulásnak ez a feltétele. Feltűnő, hogy az ismert, népszerű pszichológus előadásaira rendszerint minden jegy elkel. Az ismétlődő előadásaira ugyancsak. Az emberek érzik, hogy változásra van szükség az életben, ezért érdeklődnek annyian, sokan a pszichológiától várnak segítséget. A szakember nemrégiben a komfortzónánkból való kilépés szükségességéről beszélt. Csakúgy, mint második magyar asztronautánk, aki e sorok írásakor a világűrben végzi küldetését. Sokan kíváncsiak ismert emberek szavaira. Átütő változást azonban emberi szó nem, csak Isten igéje tud hozni. Az ige fényében úgy fogalmazhatnánk, hogy felülről kapott erővel tudnánk kilépni elszigetelt, magunk körül forgó életünkből, és nyitni egymás felé, nyitni Isten felé. Az utóbbi hozza magával az előbbi. Ő eljött hozzánk, ki akar emelni az önközpontúság sötétségéből, hogy életünk ne legyen hiábavaló, hogy embertársaink javára mi is szolgálatban éljünk és Isten dicsőségére az ő világosságában járjunk.

Ezen a vasárnapon nagyívű bibliai összefüggésekre mutathatunk rá, melynek része a mi kicsi életünk is. Mint egykori szigetlakók szólhattunk minden jelen lévő emberhez, hiszen a hívás

mindenki felé hangzik – kivétel nélkül. A távoliakhoz azért, hogy megtérjenek hozzá, a közeliakhoz azért, hogy napról napra mélyebben ismerjék meg őt, akinél a Szentírás összes sora összefut.

Illusztráció

VERS

Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg* (13)

Én is világot hódítani jöttem
s magamat meg nem hódíthatom.

Csak ostromolhatom nehéz kövekkel
vagy ámíthatom és becsaphatom.

Valaha én is úr akartam lenni
ó bár jó szolgálhatnék!

De jaj, szolgál csak egy van: az Isten
s uraktól nyüzsgő a végtelenség.

FILM

Bábel. Francia-amerikai-mexikói filmdráma, 143 perc, 2006. Rendezte: Alejandro González Inárritu

Felhasznált irodalom

- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. 2., jav. kiad. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közossége, Veszprém.
- PÁKOZDY László Márton 1942. *Az Ebed Jahweh Deuterojesaja teológiájában. Az Úr Szenvedő Szolgája Ézsaiás könyve 40–55 fejezetében*. Debrecen.
- RÓZSA Huba 2016. *Bevezetés az Ószövetség könyveibe*. Szent István Társulat, Budapest.
- ZSENGELLÉR József 2022. Szentháromság után 17. vasárnap. Ézsaiás 49,1–6. A szigetek meghódítása: személyes küldetés? *Igazság és Élet*, 4. sz. 596–606. o.

■ MESTERHÁZY ZSUZSANNA